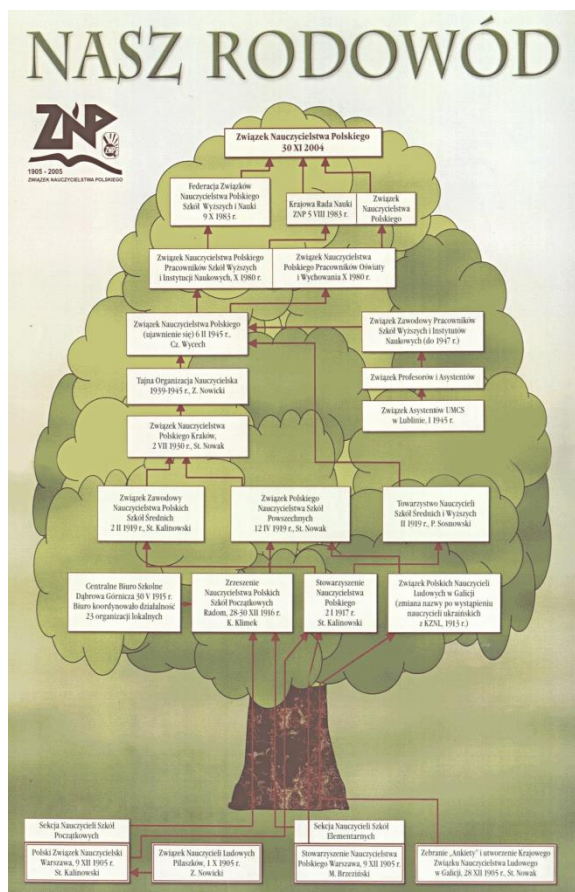

Związek Nauczycielstwa Polskiego jest najstarszym związkiem zawodowym w Polsce, a jego początki były nierozdzielnie związane z walką nauczycieli o prawo do nauczania w języku polskim. W okresie zaborów nauczyciele zakładali organizacje, aby być silniejsi w walce o polską szkołę

Początki ZNP wiążemy z Pilaszkowem, wsią w powiecie łowickim, gdzie **1 października 1905 roku** powstała pierwsza, nielegalna organizacja związkowa nauczycieli, wtedy jeszcze pod nazwą Związku Nauczycieli Ludowych. Z kolei w Galicji 28 grudnia tego samego roku powstał Krajowy Związek Nauczycieli Ludowych.

Nazwa "Związek Nauczycielstwa Polskiego" została przyjęta w **1930 roku** po połączeniu dwóch wcześniejszych organizacji: Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych i Związku Zawodowego Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich.

Uczestnikami tych wydarzeń byli: Zygmunt Nowicki (późniejszy wiceprezes i prezes ZNP, a w czasie II wojny światowej członek Centralnej Piątki stojącej na czele Tajnej Organizacji Nauczycielskiej), Bronisław Chruścicki (uczestnika zjazdu w Pilaszkowie), Karol Klimek, Stanisław Najmoła (działacz niepodległościowy), Stanisław Nowak (pierwszy prezes ZNP, późniejszy senator II RP), Julian Smulikowski.

Związek, który zrodził się z niezłomnej wiary w siłę wiedzy i godności człowieka; od momentu powstania w 1905 roku, odgrywa niepodważalną rolę w tworzeniu systemu edukacji w Polsce, w budowie sprawiedliwej, nowoczesnej, demokratycznej szkoły oraz w kształtowaniu postaw patriotycznych.

Od 1912 r. z inicjatywy Krajowego Związku Nauczycieli Ludowych w Galicji ukazywało się pismo „Ruch Pedagogiczny” w celu dokształcania polskiej kadry pedagogicznej.

Od 1913 pod patronatem związkowej organizacji nauczycielskiej **Wakacyjne Kursy Uniwersyteckie**, wspierający nauczycieli w samokształceniu

W 1919 r. (14-17.04), Sejm Nauczycielski ZNP przygotował propozycje przyszłego ustroju, władz szkolnych, wykształcenia i statusu zawodowego nauczycieli szkół powszechnych, opowiedział się za szkołą jednolitą

W 1920 r., z inicjatywy Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych powstały Wyższe Kursy Nauczycielskie – kształciły w pięciu kierunkach: humanistycznym, geograficzno – przyrodniczym, matematyczno – fizycznym, rysunku, robót ręcznych, śpiewu i wychowania fizycznego
Pedagogia powstała w 1928 r. pod wpływem postulatów na zjazdach nauczycielskich w Radomiu (1916), Krakowie (1918), na Sejmie Nauczycielskim (1919) i zjazdach Sekcji Kształcenia Nauczycieli ZPNSP (1925,1918). Pedagogia starały się przygotować nauczycieli do pracy w szkole powszechnej i środowisku. Po wojnie trzy z nich zostały przekształcone w 3-letnie wyższe szkoły pedagogiczne.
Wykaz Inicjatyw ZNP w sprawie stworzenia zakładów doskonalenia zawodowego nauczycieli: Wyższe Kursy Nauczycielskie Wakacyjny Kurs Uniwersytecki Instytut Pedagogiczny ZNP- powstał w 1932, pierwsza akademicka wyższa szkoła dla nauczycieli Państwowy Instytut Nauczycielski projekt utworzenia Akademickiego Studium Korespondencyjnego dla Nauczycieli -1947 <i>ZNP powyższe inicjatywy zgłaszała: Sejm Nauczycielski 1919, memoriał ZNP skierowany do Ministerstwa WROIP 1936, VII Zjeździe Delegatów ZNP, na IV Kongresie Pedagogicznym-1939,</i>
Instytut Pedagogiczny ZNP pierwsza akademicka wyższa szkoła dla nauczycieli, która powstała w 1932 r. z przekształcenia Wakacyjnych kursów Uniwersyteckich, Instytut przejął funkcję dokształcania nauczycieli. W 1945 roku ZNP powołał Instytuty związkowe w Katowicach i Wrocławiu. Na współpracę z Instytutem zgodziło się wielu wybitnych naukowców: W.OPkoń, B.Suchodolski, S.Skorupka, T. Manteuffel, E. Sawrymowicz, S. Kwiatkowski.
W 1933 roku ZNP w opozycji do reformy Jędrzejowiczowskiej przygotował projekt ustroju szkolnego (opracował Władysław Spasowski).
Projekt ustroju szkolnego Mariana Falskiego (1936), opowiadał się za ośmioletnią szkołą podstawową, czteroletnią szkołą ogólnokształcącą i różnymi formami kształcenia zawodowego. Autor elementarza
IV Kongres Pedagogiczny -27-29 maja 1939 r. „Wychowanie na tle struktury społecznej Polski”
Tajna Organizacja Nauczycielska – powstała w X 1939, kontynuowała pracę związkową w okresie okupacji; Zadaniem TON było : organizowanie tajnej oświaty, akcja wydawnicza, samopomoc koleżeńska, współpraca z podziemnym ruchem oporu.
VI 1945 – ZG ZNP w ramach akcji repatriacyjnej organizuje powszechną pomoc powracającym z wojennej tułaczki nauczycielom i ich rodzinom (m.in. przyspieszenie repatriacji z ZSRR, pomoc prawna i finansowa)
Zjazdy oświatowe organizowane z inicjatywy ZNP w sprawie reformy oświatowej: Zjazd Oświatowy w Łodzi – październik 1945 (szkoła powszechna, jednolita i bezpłatna), Zjazd Oświaty Zawodowej w październiku 1945 (struktura szkolnictwa zawodowego), Zjazd Pedagogiczny ZNP – luty 1946 (dyskusja nad reformą szkolną), Zjazd Oświatowy w Warszawie – 1957(zgłoszono trzy projekty kształcenia w cyklach: 10+2; 8+4; 7+2+3)
Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP (rok zał., 1955)-publikacje wydawnictw stanowią cenną pomoc szczególnie dla początkujących w zawodzie nauczycieli
Ruch postępu pedagogicznego zainicjowany przez ZNP w latach sześćdziesiątych
1995 – w wyniku wieloletnich działań utworzona została Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP
„Pakt dla Edukacji” dokument przyjęty na XXXVIII Krajowym Zjeździe ZNP (2002) zawierający propozycje naprawy polskiej edukacji.

WIELE CHWALEBNYCH KART ZAPISAŁ ZWIĄZEK PRZED I WOJNĄ ŚWIATOWĄ I W DRUGIEJ RZECZYPOSPOLITEJ; OTO NIEKTÓRE WAŻNE WYDARZENIA ZE 120-LETNIEJ HISTORII ZNP:

W czasie I wojny światowej Związek wspierał Legiony: przekazał fundusze Związku na wsparcie wysiłku zbrojnego, a lokale będące siedzibą Związku w Krakowie przekazał do dyspozycji Legionów Piłsudskiego
Szkoła jednolita - najistotniejsze osiągnięcie szkolnictwa w Polsce po odzyskaniu niepodległości. Walka o ujednolicenie tej idei prowadzona była przez ZNP począwszy od Sejmu Nauczycielskiego (1919)
Wyższe Kursy Nauczycielskie – powstały w 1920 r. z inicjatywy Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych; kształciły w pięciu kierunkach: humanistycznym, geograficzno – przyrodniczym, matematyczno – fizycznym, rysunku, robót ręcznych, śpiewu i wychowania fizycznego
Nauczyciele z Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (późniejsze ZNP) odegrali znaczącą rolę w mobilizacji społeczeństwa polskiego do udziału w wojnie polsko – bolszewickiej, aktywnie wspierali wysiłek wojenny działając jako ochotnicy, a także włączając się w ruch oporu i organizowanie pomocy. Związek przekazał wszystkie swoje fundusze na pokrycie kosztów wojny. Udział nauczycieli w tej wojnie został doceniony przez Marszałka Józefa Piłsudskiego.
W maju 1921 roku Józef Piłsudski został honorowym członkiem Związku i otrzymał legitymację z numerem 4
W 1924 roku Związek rozpoczął budowę sanatorium dla nauczycieli w Zakopanem na Cegłówkach, które zostało sfinansowane ze składek członkowskich; w okresie międzywojennym leczyło się w nim ponad 4 tys. nauczycieli chorych na gruźlicę
Przy poparciu Józefa Piłsudskiego 1 lipca 1926 roku została uchwalona ustawa autorstwa Juliana Smulikowskiego , wiceprezesa ZNP „O stosunkach służbowych nauczycieli”, która była prekursorką obecnej Karty Nauczyciela.
W 1932 roku utworzony został Instytut Pedagogiczny ZNP, pierwsza szkoła wyższa kształcąca nauczycieli w II RP. Wśród wykładowców znaleźli się m.in.: Maria Grzegorzewska, Bogdan Suchodolski, Władysław Tatarkiewicz.
W latach trzydziestych, w okresie faszystacji życia w Polsce, Rząd zawiesił działalność Zarządu Głównego ZNP za odmowę współpracy. W obronie zawieszonego Zarządu Głównego odbył się w roku 1937 strajk nauczycielski. Strajk zakończył się pełnym sukcesem ZNP.
IV Kongres Pedagogiczny -27-29 maja 1939 r. „Wychowanie na tle struktury społecznej Polski”. ZNP krytykuje tzw reformę Jędrzejewiczowską, opowiada się za demokratyzacją oświaty zapewnieniu praw młodemu pokoleniu
4 czerwca 1939 roku na lotnisku w Świdniku prezes ZNP Zygmunt Nowicki przekazał Marszałkowi Edwardowi Śmigłemu – Rydzowi samolot RWD-8 z napisem „Ufundowany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego” . ZNP przekazał także 1 mln zł. Na cele związane z obronnością państwa.
„Wszyscy historycy oceniający lata II Rzeczypospolitej (okres międzywojenny) zgodnie stwierdzają, że istotnym czynnikiem integrującym w jeden organizm państwowy trzy dzielnice polskie, kształtującym świadomość narodową, postawę młodych pokoleń wobec najistotniejszych dla narodu spraw wolności — była szkoła polska, była praca polskich nauczycieli. Wychowawcą tych nauczycieli był ZNP”. (napisał: Kazimierz Wojciechowski, historyk, więzień Bergen –Belsen)
W okresie okupacji hitlerowskiej ZNP już w październiku 1939 r. pod kryptonimem TON (Tajna Organizacja Nauczycielska) przystąpił do pracy konspiracyjnej. Były to zadania organizowania oporu, rozwoju tajnego nauczania i niesienia pomocy nauczycielom.
Skala osiągnięć TON to objęcie tajnym nauczaniem ponad 70 proc. uczniów przedwojennych szkół powszechnych, co daje ponad 1,5 miliona dzieci oraz ponad 100 tysięcy uczniów szkół średnich oraz studentów. Jeśli chodzi o skalę strat przyjmuje się liczbę około 10 tysięcy ofiar pośród nauczycieli bezpośrednio zaangażowanych w tajne komplety, nie licząc tych zamordowanych w ramach różnych akcji niemieckich. Liczba uczestników w całym okresie trwania tajnej edukacji to blisko 50 tysięcy osób.

6 lutego 1945 roku Prezydium TON podjęło uchwałę o wznowieniu jawnej działalności przez ZNP, prezesem został Czesław Wycech, jeden z przywódców Centralnej Piątki (kierownictwo TON)
ZNP pomaga nauczycielom wracającym z deportacji do ZSRR (także z lat 1944-1946), z robót na terenie III Rzeszy, z obozów koncentracyjnych. Związek powołał Komisję Repatriacyjną, która gromadziła i przekazywała informacje o deportowanych, wysyłała zaświadczenia o polskim obywatelstwie i udzielała pomocy z własnego funduszu repatriacyjnego
Z inicjatywy ZNP 10 sierpnia 1954 roku proklamowana została Międzynarodowa Karta Nauczyciela przez Komitet Porozumiewawczy trzech międzynarodowych federacji związków zawodowych.
ZNP po II wojnie światowej tworzył sieć związkowych bibliotek w powiatach, kontynuując przedwojenną tradycję bibliotek oddziałowych. W latach pięćdziesiątych scalono je z bibliotekami pedagogicznymi.
ZNP trzykrotnie gościł uczestników Światowej Konferencji Nauczycieli (1949,1957,1975)
W 1945 roku ZNP przystąpił do FIPESCO (Federation Internationale des Professeurs de l'Enseignement Secondaire Officiel). Obecnie ZNP jest członkiem Międzynarodówki Edukacyjnej (EI) oraz Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Oświaty i Nauki (ETUCE)
ZNP inicjatorem wielu form doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym ruchu postępu pedagogicznego
„Pakt dla Edukacji” dokument przyjęty na XXXVIII Krajowym Zjeździe ZNP (2002) zawierający propozycje naprawy polskiej edukacji.
Prezes ZNP już trzecią kadencję zasiada w Zarządzie Światowej Międzynarodówki Edukacyjnej. W wyborach uczestniczyło 1400 delegatów z 151 państw.

ODDZIELNĄ, CHOĆ SILNIE ZWIĄZANĄ Z AKTYWNOŚCIĄ ZAWODOWO - OŚWIATOWĄ, BYŁA DLA ZNP DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA W ZAKRESIE CZASOPISMIENICTWA

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA ZNP: - o w 1921 r. powstało wydawnictwo "Nasza Księgarnia". - o Towarzystwo Wydawnicze „Żałoga” (1944) (był to konspiracyjny kryptonim Naszej Księgarni) - o w 1955 r. powołano Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP w Kielcach
Wydawnictwa informacyjne ZG ZNP: „Głos Nauczycielstwa Ludowego”, „Głos Nauczycielski”(1917) - (w okresie międzywojennym otrzymywał go każdy członek ZNP) Kalendarz Nauczycielski (od 1927),
Wydawnictwa pedagogiczne ZNP: Ruch Pedagogiczny (od 1912), Szkoła Specjalna, Przegląd Historyczno – Oświatowy (od 1947), „Przegląd pedagogiczny” (od 1916), Nauczyciel i Wychowanie, Szkoła zawodowa, Psychologia i Wychowanie, „Płomień”, „Płomyczek”(od 1927), „Płomyk”(od 1917), „Iskierka”, „Młody Zawodowiec”, „Szkolna Gazetka Ścienna” (od 1933), „Młody Zawodowiec”(od 1935), „Mały Płomyczek (od 1935). <u>Dorobek ZNP w okresie międzywojennym: ZNP wydawał 60% polskiej prasy pedagogicznej i 70% prasy dziecięcej, ukazało się 450 tytułów w Bibliotece Dział Pedagogicznych.</u> Podczas II wojny światowej m.in.: „Biedronka”, „Kukułka”, „Jawnutka”, „Oświata i Kultura”
Czasopisma ZNP po 1945 roku nawiązujące do pism okresu międzywojennego: „Praca Szkoły”, „Ruch Pedagogiczny”, „Szkoła Specjalna”, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, „Psychologia Wychowawcza”, „Szkoła Zawodowa”, Nauczyciel i Wychowanie”, „Ruch Pedagogiczny”, itd

SWOJĄ PRZYNALEŻNOŚCIĄ DO ZNP BLASKU ORGANIZACJI DODALI:

Baley Stefan –profesor UJK we Lwowie, UW, Państwowej Wyższej Szkoły Higieny Psychicznej inicjator poradnictwa psychologicznego i higieny Psychicznej
Banach Czesław –pracownik naukowy WSP w Krakowie, UW, członek PAN
Falski Marian – współorganizator demokratycznego ruchu nauczycielskiego; autor słynnego „Elementarza”
Grzegorzewska Maria - twórczyni polskiej pedagogiki specjalnej, profesor UW
Infeld Leopold - wybitny uczony, fizyk, teoretyk, współpracownik Alberta Eisteina, profesor UW, członek PAN, pierwszy członek ZNP w Radzie Wykonawczej ŚFPN
Jakiel Albin - profesor nauk pedagogicznych, wykładał w Genewie, Warszawie, członek Prezydium TON, żołnierz AK
Jaxa –Bykowski Ludwik –wykładowca Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, członek PAU
Klemensiewicz Zenon – członek PAU i PAN, w okresie okupacji był nauczycielem TON, wybitny językoznawca, popularyzator pięknej mowy ojczystej
Kotarbiński Tadeusz - związany z UW jako wykładowca filozofii, w okresie okupacji związany z TON, twórca koncepcji filozoficznej –zwanej realizmem i teorii skutecznego działania {prakseologii}
Kupisiewicz Czesław – profesor UW, członek PAN, przewodniczący Komitetu ekspertów ds. Edukacji Narodowej, redaktor naczelny „Rocznika Pedagogicznego”, „Kwartalnika Pedagogicznego”
Manteuffel Tadeusz – historyk, profesor UW, członek PAU, PAN, członek Prezydium ZG ZNP
Mięso Józef – prof. UW oraz PAN, członek Komitetu Nauk Pedagogicznych dyrektor Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN
Nowak Stanisław (1859–1936) : nauczyciel, senator RP, działacz niepodległościowy i jeden z twórców ZNP, który odegrał kluczową rolę w uchwaleniu pierwszej pragmatyki zawodowej nauczycieli w 1926 roku.
Okoń Wincenty – żołnierz kampanii wrześniowej, pracownik naukowo-dydaktyczny Uniwersytetu Łódzkiego, członek PAN, był członkiem Prezydium ZG ZNP
Ossowska Maria – uczennica T. Kotarbińskiego,, wybitny teoretyk moralności i socjologii, , wykładała na Wyższych kursach nauczycielskich organizowanych przez ZNP, w okresie okupacji pracowała w TON, a szczególnie tajnym Uniwersytecie Warszawskim
Józef Piłsudski (honorowy członek)
Pieter Jozef – pracownik naukowy Seminarium Nauczycielskiego w Cieszynie, UJ w Krakowie, AWF, Instytutu Pedagogicznego ZNP w Warszawie, tworzył od podstaw Instytut Pedagogiczny w Katowicach (na bazie którego powstał Uniwersytet Śląski (1968)
Rowid Henryk (pierwotnie Naftali Herz Kanarek) - wybitny pedagog, pracownik UJ oraz Instytutu Pedagogicznego w Katowicach, a także czołowy działacz Krajowego Związku Nauczycielstwa Ludowego w Galicji, a po I wojnie światowej Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych.
Suchodolski Bogdan – filozof, historyk kultury, pedagog; był profesorem Uniwersytetu we Lwowie, Uniwersytecie Warszawskim, członkiem PAN, w okresie międzywojennym należał do lewicowego nurtu w ZNP.
Szczepański Jan - wybitny socjolog, profesor UŁ, członek Pan, autor wielu prac poświęconych przemianom struktur społecznych, współpracował z ZNP w ramach sekcji zawodowych
Szycówna Aniela –kierowała Towarzystwem Badań nad Dzieckiem, poszerza pole badawcze związane z nową psychologią i pedagogiką doświadczalną, prowadziła wykłady na Nauczycielskich wakacyjnych Kursach Uniwersyteckich
Tatarkiewicz Władysław , wybitny uczony, filozof, historyk filozofii, estetyk, historyk sztuki. Ceniony wykładowca Instytutu Pedagogicznego ZNP. W 1945 w imieniu profesorów UW zgłosił akces do ZNP.